

Creșterea Limbii Românești

- fondată în anul 2013, odată cu Legea
ZILEI NAȚIONALE A LIMBII ROMÂNE

Construirea Limbii Române perfecte

Progresul societății este determinat de ‘gândirea împărtășită’. Primul ‘grup de reflecție’ (think tank) în Limba Română, "Cronicarii moldoveni", a fost implementarea naturală a principiului societal intergenerațional printre cărturarii provinciei Moldova: "Mulți scriitori au nevoit de au scris [...] de au lăsat izvod pe urmă [...], feciorilor și nepoților să le fie de învățătură, [...] să se învețe și să se indirepteze". Excerptul din cronica lui Grigore Ureche (1590 ?-1647) redă sentimentul apartenenței la un grup de reflecție ce s-ar fi putut chema prea bine și « Scriitorii de izvod ». Vor fi fost mulți. Fără să dea nume, să aproximeze numere, P.P. Panaitescu (1900-1967) comenta: «Toate manuscrisele care ni s-au păstrat sunt interpolate, adică adnotate de copiiști de mai târziu». În grupul cronicarilor moldoveni care au copiat, îl enumerăm și pe Simion Dascălul : "om de multă neștiință și minte puțină", cum îl percepea Miron Costin (1633-1691), într-o « corectitudine istorică » intransigentă modelată de ordonanța împăratului roman Justinian I care interzicea adnotările și interpolările în documente. Așa cum Grigore Ureche se inspira din Titus Livius, tot la fel s-ar putea spune că Miron Costin se inspiră din Justinian. Forma constituției de la Nova Roma era stabilită de Justinian I prin dorința sa de a simplifica deciziile în justiția romană. Jurisprudența latină acumulată introducea confuzie prin decizii care dobândiseră prin aplicații iterate forță de lege. Uneori erau lipsite de coerență între ele. Justinian I numește o comisie de experți condusă de Tribonian care trece printr-o « sită a coerenței » constituțiile imperiale, începând cu aceea promulgată de împăratul Hadrian, cel care a vizitat și Dacia. Rezultatul bine armonizat al lucrării grupului Tribonian era faimosul Cod al lui Justinian, promulgat la 529 AD. Urmează însă alți patru ani de trecere prin sită a vechii jurisprudențe concentrată în două mii de volume, cu scopul de a fi rezolvate contradicțiile ce puteau fi rezolvate, lăsate deoparte contradicțiile care nu puteau fi rezolvate. Astfel rezultă faimosul "Tot ceea ce a fost spus despre subiect", ori "Pandectae". Forma simplificată ce a rămas s-a mai numit și Digesta. Justinian I promulgă ordonanțe care interziceau copiiștilor să facă adnotări, ori, dimpotrivă, să abrevieze ; totul trebuia tratat, întotdeauna, ad litteram. În cartea "Despre delictive și despre pedepse", juristul italian Cesare Beccaria (1738 – 1794), aflat sub influența ideologiei Montesquieu, scrie disprețuitor despre Codul lui Justinian ; deși Beccaria admite că tradiția medievală a pedepselor grele venea din obiceiuri longobarde (lombarde). Este interesant că în Pandectae se întâlnesc descrise și situații pe care Immanuel Kant le va denumi mult mai târziu, în filosofia lui, folosind termenul gedankenexperiment (experiment mintal). Dar în lumea modernă, fizicianul Galileo Galilei le folosea, primul. Urmează mai multe experimente mintale care se înscriu definitiv în istoria științei și culturii. Unele dintre ele au nume proprii. De exemplu: Demonul lui Maxwell, Pisica lui Schrödinger.

De ce s-a impus paradigma mironcostiniană, modelată, cum sugeram, după ordonanța lui Justinian I, împotriva interpolărilor lui Simion Dascălul la cronica lui Grigore Ureche ? Printre enigmele istoriei noastre din primul mileniu există două probleme corelate: continuitatea și identitatea neamului românesc. Însă, analogic privind, nu-i nimic nou sub soare. Chiar dacă vorbim despre altă scală, nu despre adnotatori de letopisețe ci despre « cronografii » ce

rânduiau bazele de la Constantinopol după imperatorii Romei de pe Tibru, percepția de continuitate și de identitate a fost mereu într-o criză în lumea romană. Reîntorcându-ne la scara Moldovei, înainte chiar de se numi aceasta Moldova, să reamintim că împăratul Constantin al VII-lea Porfirogenetul (913–959) scria în *De Administrando Imperio* (pe la 950) despre orașele distruse și pustii, --vechi orașe romane--, ale căror ruine martorii timpului său le mai vedeau pe malurile râului Nistru. "În secolul XIX în unele sate gospodarii își adăpau oile și boii din sarcofage romane", reamintea Nicolae Dabija, --în eseul *Basarabia, țara de la răspântii--*, temeiul arheologic al consemnărilor împăratului Constantin Porfirogenetul. Iară la scara Moldovei care își purta deja numele, Simion Dascălul propunea „soluția de continuitate”, cel de "al doilea descălecat" al „tâlhărilor romani”, stârnind furia lui Miron Costin. „Soluția de continuitate” a lui Simion Dascălul marca o ruptură în noblețea moștenirii antice, printr-o intruziune cu valoare morală dubioasă. Indirect, peste furie, boierul admitea validitatea demersului cutezat de hulitul Dascăl. Căci fraza : « Să încep osteneala aceasta după atâtea veacuri de la descălecatul țărilor cel dintâiu de Traian împăratul Râmului cu câteva sute de ani peste mie trecute, se sparie gândul. » arată că ipoteza continuității nealterate a Romei (Râmului) era socotită exagerată chiar și de marele vornic.

Scăpărând cremenea ce aprindea gratuit rugul înălțat pentru volatilizarea bietului Dascăl Simion, biv-vel-vornicul vroia să șteargă « ocară » adusă neamului românesc. Paradigma instituită de Miron Costin asupra « interpolărilor », acționând ca nemilos *Auto da Fe*, s-a impus în cultura noastră. Fără justificare logică, fără drept de apel la judecata istoriei. Dar Simion Dascălul nu face simple adnotări care pot fi șterse prin efort de voință bine orientat. Să nu uităm că în secolul XVII apare în Europa Occidentală prima revistă științifică ! Iar adnotările copiștilor din secolul XVII pe cronicile moldave sunt de facto primele Note Științifice ale unor istoriografi români. Acele 'Interpolări' trasează schița unui prim 'Discurs despre România'.

Caracterizarea abruptă făcută Dascălului Simion de către marele vornic Miron Costin arată și încălcarea echității intergeneraționale în grupul de reflecție moldav. Paradigmele consacrate sunt simboluri, iar « frivolitatea constă în a fi mulțumit cu simbolurile » (apud Derrida). Astfel, ne îngăduim să judecăm că verdictul pus de biv-vel-vornicul Miron Costin asupra Dascălului Simion a devenit frivol. Calea regală inaugurată de Jacques Derrida (1930–2004) în « Arheologia frivolului », prin recitirea textelor lui Condillac (1715-1780), este imperios cerută de cartografierea culturii și istoriei românești începând cu Vulgata lui Ieronim, apoi a celorlalte documente latinești străromâne din Romania Orientală. Interpolările lui Simion Dascălul adaugă valoare în punctul critic al discursului unde se face inflexiunea de la « Romania », la « România ». Analiza oricărui gen de tranziții este într - adevăr dificilă. De aici rezultă conflictul interpretării aceluiași eveniment la Simion Dascălul, și la Miron Costin.

Construirea Limbii Române perfecte în secolul XIX constituie unul dintre cele mai impresionante capitole din istoria culturală a Europei, deși cei mai mulți nu vor fi de acord cu noi în susținerea clamării. Cred că Alexandru Macedonski (1854 - 1920) este cel dintâi dintre oamenii de litere români cu percepția trăirii într-un *Geniezeit*. Momentul *Geniezeit* inițial are totuși asociat spațiul Schitului Măgureanu, când elevul Ioan Eliade Rădulescu (1802 - 1872) citea cărțile lui Condillac, referențiale pentru ideologia primară. Căci „Simțirea” românească în care ne-a educat școala de naționalism clădită de Ioan Eliade Rădulescu provine din „senzualismul” lui Condillac. Intuiția, demonstrația, aprehensiunea, sunt modalități distincte ale

actului de cunoaștere, spunea John Locke. Aprehensiunea este actul de cunoaștere bazat pe senzație. Dar aprehensiunea nu exclude nici intuiția, nici demonstrația. I.L. Caragiale a fost puternic influențat de Ioan Eliade Rădulescu. Chiar și celebra expresie pronunțată de I.L. Caragiale : "Simț enorm și văz monstruos", dovedește influența psihologiei senzualiste a lui Condillac ! Ideile lui Bonnot de Condillac au influențat profund și pe durată lungă discursul. În Epoca Luminilor, abatele Bonnot de Condillac scria despre știință că este un limbaj special, foarte bine articulat : "une science achevée est une langue bien faite". În secolul XIX, termodinamicianul American Josiah Willard Gibbs scria despre matematică : "Mathematics is a language." Contatăm unitatea discursivă la Gibbs și Condillac. Ori la Condillac și Petre Țuțea. Când pe vremea dictatorului Nicolae Ceaușescu, domnul Petre Țuțea era contactat de un activist internaționalist cu apelul de a sprijini "drepturile omului în România", cugetătorul răspundea cu o detașare ironică, și totalmente justificată îndrăznesc să adaug eu : "Dar eu nu sînt om.", inspirându- se dintr - o propoziție de Condillac : "Il n'y a point d'homme en général." (La Logique, Livre II chap. V). Gânditorul nostru presimțea faza când implementarea "drepturilor omului în România" va deveni act unic al unei piese de teatru absurd.

Și mai este o întrebare veche în legătură cu influența lui Bonnot de Condillac, și Destutt de Tracy, la noi: Cine să fi fost profesorul de mare onestitate intelectuală care împrumuta "pruncilor români" de la Schitu Măgureanu cărțile franțuzești pentru studierea lui Bonnot de Condillac și Destutt de Tracy ? Acestea nu sunt date noi. Sîntem poate doar primii care le readucem la lumină după anul 1989. Înainte de venirea comunismului la putere în România, textele educaționale destinate "tinerimii române" subliniau în mod expres influența gânditorilor amintiți la formarea gândirii lui Ioan Eliade Rădulescu, deci în formarea ideologiei naționalismului românesc după un acquis european. « La școala grecească – unde din Ioan Rădulescu deveni Ioan Eliad (sau Iliad, mai târziu zicînd-și Eliade sau Heliade), după numele tatălui său : Ilie – cunoscu Eliade filosofia și poezia grecească, dar și filosofia franceză, pe Destutt de Tracy și în special pe Condillac, pe care îl va lua în curînd ca îndreptar în compunerea gramaticii sale. », scria George Băiculescu pe vremuri într-o broșură din seria « Cunoștințe folositoare » - uitate acum. Din lectură, conchid că și domnul George Băiculescu aparținea unui grup de idei, că avea camarazi de opinii într-un grup de reflecție despre care nu mai știm acum prea multe. La 1948, teroarea alogen-cominternistă adusă în România de tancurile sovietice scotea și ardea din toate bibliotecile noastre cărțile ce ar fi putut să amintească, măcar vag, despre ideologia naționalismului românesc. După 1989, am rămas plăcut surprins să constat că liberalul Dan Amedeo Lăzărescu mai vorbea despre toate lucrurile acestea (credeam că eu sînt unicul depozitar al acestei hermeneutici ideologice naționale). Chiar Ioan Eliade Rădulescu reamintea într-o scrisoare către Petru Poenaru țelurile lor comune, cum vroiau să treacă Limba Română de la faza vernaculară la faza sacră „după pilda limbii grecești”. Dar pînă de curînd nu știam cine a venit la noi cu Ideologia primară a lui Destutt de Tracy. Ion Heliade Rădulescu este în multe circumstanțe criptic și ascuns în ceea ce privește revelarea informației din Echilibrul între antiteze. Titlul cărții fundamentale despre Ideologia naționalismului românesc - "Echilibrul între antiteze" - este un aticism. Reprezintă perioada retorică (frază) încrucișată. Unele perioade retorice au rămas celebre în cultura universală, însăși structura ta psihică te îndeamnă să le repeți : „Fericit cel care, ca Ulise ...” Cartea "Echilibrul între antiteze" nu a mai fost tipărită după anul 1989, deși este capitalistă și anti-rusească (dar poate că aceasta este vina majoră a lui Heliade Rădulescu). Așa că recitesc o ediție veche, îngrijită la anul 1916 de criticul literar Petre V. Haneș. Citesc cu foarte multă atenție. Mi s-a

părut că la un moment dat era pus un accent de mare valoare peste numele Dimitrie Vilie. Cine a fost ? Și nu am aflat de la academicieni, nici măcar de la culturnicii Gabriel Liiceanu și Andrei Pleșu, ci de la dascălimea noastră care mai trăiește, și ne apără valorile! Țin să menționez aici în mod special cartea „Monografia Școlii generale Nae A.Ghica din Rucăr-Argeș”, scrisă de domnii profesori Gheorghe Pârnuță și George Nicolae Podișor. Foarte lămuritor scrie despre „Dimitrie Vilie” în Monografia Școlii generale Nae A.Ghica din Rucăr-Argeș. Redau excerptul : „[...] sistemul lancasterian sau al împrumutatei învățături. I se mai spunea metoda monitorială sau alilodidactică, răspândită mai ales, după punerea în aplicare a Regulamentului Organic. Ea fusese cunoscută și aplicată la noi în școala grecească de către Dimitrie Vilie, în perioada 1805-1815. De la acesta a învățat-o Ion Heliade-Rădulescu, care o va introduce în prima clasă lancasteriană deschisă în 1822, și care apoi va fi însușită de către dascălul transilvănean refugiat, Aaron Florian și aplicată în școala de la Golești în anul 1827.” După ce, mai înainte, domnii Gheorghe Pârnuță și George Nicolae Podișor subliniau în text „curentul novator declanșat de ideile revoluției franceze de la 1789 în domeniul instrucției și educației maselor.” Ei bine, tocmai „curentul novator” înseamnă ideologia primară a lui Destutt de Tracy. Am menționat importanța ei atât în educația din Franța, cât și la noi. Trebuie să înțelegem că nu putem merge mai departe, dacă nu recapitulăm noțiunile fundamentale. A, și mai găsesc menționat în bibliografia din spațiul virtual un Dumitru Vilie (poate același Dimitrie), trăitor la anul 1834 și membru într-o societate culturală. De ce este importantă în general, adică pentru oricare națiune, ideologia primară ? Ea furnizează o ancoră sigură în cunoaștere precum și o grilă universalistă de lectură a civilizației post-renascentiste aflată într-un continuum cel puțin până la momentul de lectură.

În Occidentul european scolastic, Gramatica este prima parte dintr-un Trivium educațional. Prin analogie este interesant de urmărit felul cum în secolul XIX românesc, gramatica ideologiei primare, --devenită la noi gramatica predată în „Școlile Centrale”--, va permite edițiile publice ale cronicilor românești. Patrioții aceia români care s-au format în prima jumătate a secolului XIX nu erau „ilumiști”, ci „ideologi primari” - prinși mulți în „pânza de păianjen” masonică. De altminteri, propaganda masonică încearcă să ascundă și acum rolul ideologiei primare în secolul XIX românesc. Ideile primare și eficiente, statuate public după sfârșitul regimului Terorii din Marea Revoluție Franceză, constituie suprastructura ideologică a civilizației europene moderne, contemporane, și chiar post-post-moderne, adică aparținând celei de a doua modernități pe care încercăm să o construim. Din acea suprastructură (în sensul marxist) culturală a Vechii Europe (Karl Marx a realizat analiza de relevanță maximă a Vechii Europe) face parte „doctrina liberală pură”, compilația de sorginte iluminist-continentală a lui Destutt de Tracy (1754-1836), asimilată de „cetățeni ai lumii” precum americanul Thomas Jefferson (1743-1826), românul Ioan Eliade Rădulescu, și rusul Pavel Kisseleff (1788-1872); de asemenea din suprastructura ideologică primară fac parte doctrinele botezate disprețuitoare „Ideologia clasică germană” de către Karl Marx (1818-1883). Ambele corpuri doctrinare se trag din Iluminism, sunt gândurile Luminilor Continentului Vechi stropite cu sângele martirilor Revoluției franceze. De ce vom folosi mereu sintagma ‘ideologie primară’, atunci când caracterizăm ideologia lui Destutt de Tracy ? Ne bazăm pe aforismul gânditorului francez Henri Joseph Léon Baudrillard (1821 - 1892) : “*Grâce à M. de Tracy, l'idéologie a eu aussi son Archimède.*” Se mai spune uneori că francmasoneria a creat ideologia naționalismului românesc. Nu este adevărat. Francmasoneria este doar ocultă mișcare asociativă pentru „elite”. Îi defineam pe Thomas Jefferson, Ioan Eliade Rădulescu, și Pavel Kisseleff, drept „cetățeni ai lumii”. La o analiză mai fină, constatăm însă că fiecare dintre ei este purtătorul unor interese foarte diferite. În

Echilibrul între antiteze, Ion Heliade Rădulescu ne dezvăluie perfidia muscalului Kiseliou. Manifestată de exemplu în amenințările către Iancu Văcărescu pentru că acesta folosea litere latinești în scriere, sau în felul cum generalul „protector” în Principatele Dunărene a trucat Regulamentul Organic. Articolul din Wikipedia nu spune absolut nimic despre acest episod, în final dejucat prin patriotismul boierilor români, articolul din Wikipedia despre felul cum a fost creat Regulamentul Organic nu are nici măcar trecută în bibliografia minimă cartea Echilibrul între antiteze, care este totuși principala sursă de informație veridică pentru expunerea punctului de vedere românesc despre Regulamentul Organic.

Titus Filipas